

הצליחה, כי בוצע במהימנות גבוהה ביותר ובאומץ-לב, ואף צבא לא יכול לבצע זאת טוב יותר.

במידה מסוימת, אפשרו טילים נ"מ להגביל את חופש התנועה של מטוסי הקרב ושל המפציצים הישראליים, וטילים נ"ט הצליחו להשמיד טנקים ומשוריינים של האויב. בכך, איבדה ישראל את שני הסוגים של נשקה המרתיע, שעליהם נשענה בניצחונות של 1956 ושל 1967. הלחימה

נשאה אופי של לחימה בין שני כוחות שווים, שלאף אחד מהם אין יתרון על פני האחר, ובשל כך הפכה העליונות המספרית לגורם המכריע במערכה.

בתחום ההשפעה הבינלאומית של מלחמת רמדאן המפוארת, הרי נתוניה האסטרטגיים שינו את תפיסות הלחימה של הצבאות הגדולים בעולם, והשפיעו על אסכולות החשיבה הצבאיות במזרח, במערב ובאזור. היא מוטטה את תפיסת הגבולות

הבטוחים, והזימה את טענות השווא על הצבא הבלתי-מנוצח.

בעזרת כל השפעותיה ובעזרת הנתונים האלה נכנסה מלחמת רמדאן המפוארת להיסטוריה כנקודת מפנה בסכסוך הערבי-ישראלי, ואלו התוצאות החשובות ביותר של המלחמה.

כיצד הציל חוסני מבארק את תכנית ההונאה

לואא עבד-אלרחמן סלים סרי

בצל המלחמות לאורך ההיסטוריה אנו מוצאים, כי הצדדים הלוחמים נעזרים בהטעיה, במטרה להביא למהפך לטובתם במאזן הכוחות בזירת הקרב, כדי להרחיק מהם אפשרות תבוסה, ולהבטיח ניצחון לכוחותיהם. עקרון ההונאה הצבאית עתיד להיחשב מבין העקרונות החשובים של המלחמה ושל סוגי הלחימה, שבהם משתמשות המדינות על מנת להנחיל תבוסה לאויביהן. תכנית ההונאה של מלחמת אוקטובר 1973 מהווה דוגמה מפוארת להונאה, שהשפיעה ישירות על ההכנה למערכה, על מהלך הלחימה ועל תוצאותיה. המטרה העיקרית של המפקדה הכללית המצרית במלחמת אוקטובר היתה להימנע מאבדות בציד ובנפש. משום כך, מיקדה המפקדה המצרית את כל מאמציה להשיג מטרה זו בכל הדרכים ובכל האמצעים, ובמרכזן תכנית מושלמת להונאה אסטרטגית, שמטרותיה, מנקודת המבט הצבאית, הוגדרו כדלקמן:

1. הטעיית ישראל בנוגע לקיום כוונה לבצע פעולות התקפיות

* אח"ר סאעה, מצרים, אוקטובר 1993.

- לשחרר את האדמות הכבושות.
- הסתרת העיתוי, שנקבע לתחילת המלחמה.
- הסתרת היקף הכוחות, הנוטלים חלק בפעולות הקרביות.
- שמירה על סודיות מלאה באשר ליעדי ההתקפות העיקריות של הכוחות המזוינים.

המפקדה הכללית נקטה אמצעי הונאה רבים, שביצועם נמשך כמה חודשים, על מנת שישאל תחשוב, כי אין לכוחות המצריים כל כוונה לבצע פעולות התקפה על מנת להשיב את אדמותיהם הכבושות. כמו כן, על מנת לשכנע את ישראל, כי כל הפעולות שביצענו מצטמצמות להשלמת תכנית ההגנה, ותו לא, כדי שנהיה מוכנים להדוף כל התקפת-פתע, שעלולה ישראל להנחית נגד עמדות ההגנה שלנו ממערב לתעלה.

המפקדה הכללית נקטה את האמצעים הללו:

1. הזזת כוחות יבשה לכיוונים שונים וביצוע תנועות אורך ורוחב בתוך החזית. כמו כן, ביצוע תנועות נגד מן החזית ואליה, תחת מסווה של אימונים, תוך שינויים מתמידים בהיקף כוחות היבשה ובמצבם בכל מקומות הימצאם.

2. שינוי מתמיד בעמדות של האמצעים להגנה אווירית ופריסה מחדש של כוחות האוויר. שינוי פריסת כוחות הים בנמלים ובמעגנים בתוך מצרים ומחוצה לה.

3. גובשה תכנית מיוחדת, סודית ביותר, להזיז גשרים וציוד צליחה מהעורף לחזית. הגשרים והציוד הוסתרו, והוסווע הגיעם למקומות ריכוזם ליד התעלה, היות שהאמצעים האלה נחשבו להוכחות הברורות ביותר לכוונות לתקוף ולפרוץ דרך התעלה.

4. תכנית ההונאה כללה עריכת תרגילי גיוס מילואים בפרקי-זמן קבועים. התרגיל הנרחב ביותר בוצע בתקופה, שנקבעה לביצוע ההתקפה. אולם, 20,000 חיילים שוחררו 24 שעות לפני תחילת הקרבות, כסימן לרפיון צבאי.

5. תכנית ההונאה קבעה את הקווים העיקריים של תכנית ההסברה ושל ההונאה המדינית. צעדים רבים בתחום ההסברה והמדיניות ננקטו על מנת לשרת את תכנית ההונאה:

• פורסם על פתיחת ההרשמה ל"עומרה" [עלייה לרגל למכה שלא במועדה. חג' קטן] לקציני הכוחות המזוינים ולבני משפחותיהם. זמן העומרה נקבע בצמוד לתחילת המבצעים האמיתיים.

• בכל אמצעי התקשורת פורסם, כי נשיא הרפובליקה מתכוון לבקר בשבוע הראשון של אוקטובר בכמה ממדינות המערב.

• פורסם, כי שר ההגנה של רומניה יבקר במצרים בשמונה באוקטובר.

6. ריכוז הכוחות להתקפה נמשך ארבעה חודשים, שבהם שוגרו היחידות הלוחמות תוך חלוקתן לחלקים קטנים. האמצעים הדרושים נצברו בחזית, והכוחות העיקריים הועברו מהעומק לחזית שלושה שבועות לפני תחילת ההתקפה תחת מסווה של עריכת תמרון גדול של הכוחות המזוינים. ההפתעה הגדולה ביותר ושיא ההונאה, אפילו עבור הכוחות שהשתתפו בתמרון, היתה שהמלחמה החלה, למעשה, תוך ביצוע התמרון.

7. גדודי טילים נ"מ, השייכים לארמיות השדה הועברו, כדי לתפוס עמדות קדמיות בגדה המערבית של התעלה, ישירות. הדבר היה בלילה, שקדם להתקפה, ובוצע בהתאם לתסריט ולשליבים של תכנית התמרון, שביצעו כוחותינו המזוינים.

8. שמירה על סודיות. על מנת להשיג הפתעה מלאה, לא ידעו על כוונת ההתקפה ועל מועד פרוץ המלחמה, אלא כמות קטנה מאוד של מפקדים ברמות הפיקוד הבכירות ביותר. לשאר המפקדים, לשאר המפקדות ולקצינים בדרגות השונות לא נמסרה הודעה על מועד ההתקפה, אלא בשישה באוקטובר בבוקר.

9. הדוגמה הטובה ביותר לגדולת המצרים ולהצלחת המפקדה הכללית לבצע את תכנית ההונאה המבריקה שלה, היתה המראה המופלא ביותר, שהתגלה כמה דקות לפני תחילת הלחימה. על הגדה המערבית של התעלה היו חבורות של חיילי מצרים האמיצים. הם ישבו על שפת התעלה בעצלות ובחוסר-מעש. חלקם מצץ קני סוכר, וחלק אחר אכל תפוזים. היו ששחו בתעלה, והיו שדגו דגים. כולם נהנו ל"התאוורור". הם הניחו את כלי-נשקם ואת קסדותיהם בשוחות, וכך הונו את האויב. בו בזמן, היו כל הכוחות המזוינים המצריים

בדרגת הכוננות הגבוהה ביותר, על מנת לזנק מזרחה.

10. ההונאה הגדולה ביותר, אשר כל העולם נטה להאמין לה, ובכלל זה המצרים, היתה ההונאה, שביצעה המפקדה הכללית לאחר ניצחון ההתקפה הכוללת של כוחות האוויר ולאחר שהחל חיל החלוץ של כוחותינו המזוינים לחצות את תעלת סואץ, ולפרוץ לביצורי קו בר-לב. המפקדה הכללית פרסמה שורת הודעות צבאיות מטעות ומשכנעות, שאינן מותירות מקום לספק, והראו, כי ישראל פתחה במעשי האיבה.

למרות המאמצים העצומים, שהשקיעה המפקדה הכללית המצרית על מנת להסתיר את ההכנות למלחמה, התרחשו כמה אירועים בולטים, שיכלו לחשוף את כוונות ההתקפה הערבית הממשמת ובאה.

★ יציאה חפוזה של חלק ממשפחות הדיפלומטים הזרים ממצרים ומסוריה. זאת, לאחר שהודלף מידע לכמה מהקהילות זרות, כי מלחמה בין מצרים וסוריה לבין ישראל הנה עניין ודאי.

★ משרד התעופה המצרי פרסם הוראה על הפסקת תנועת התעופה האזרחית בשמי מצרים החל מצוהרי חמישה באוקטובר. המפקדה הכללית הבינה את הנעשה, והורתה מיד לחדש את תנועת המטוסים האזרחיים כרגיל.

★ משרד התעשייה הורה בשישה באוקטובר לכל המפעלים להפסיק את עבודתם. לכן, לא נראה עשן מארובותיהם. בזה היה די להראות, כי מאורע גדול עומד להתרחש. המפקדה הכללית הבינה זאת מיד, והמפעלים חידשו את עבודתם.

★ למרות תכנית ההונאה הקפדנית, תפסו כוחותינו המזוינים עמדות כוננות בחזית התעלה. ובכך היה די על מנת להצביע על כוונות לפעולה התקפית. הצד הישראלי חש במידה רבה בכך. עד שממשלת ישראל התכנסה ביום שישי, חמישה באוקטובר, ודנה בעניין ההתקפה המצרית הצפויה. ראש המודיעין הישראלי סקר את המצב, ואמר, כי סיכויי המלחמה רחוקים. הממשלה התפזרה, וכל אחד מהשרים יצא לדרכו על מנת להתכונן ליום הכיפורים, לאחר שראש

הממשלה, גולדה מאיר, חתמה את הישיבה באומרה: "אין סכנת מלחמה".

★ עם שחר בשישה באוקטובר התעוררו ספקות בלב הישראלים פעם נוספת. כל העדויות מסרו, כי נשלמו ריכוזי הכוחות הערביים בחזית המצרית ובחזית הסורית. ממשלת ישראל התכנסה שוב, והחליטה, כי גולדה מאיר תקיים מגעים מדיניים להפחתת המתחים. היא התקשרה עם שר החוץ שלה, שהיה במקרה באמריקה,

כיצד קיבל סאדאת את ההחלטה

סנא אלסעייד

והורתה לו להודיע לשר החוץ של ארצות הברית, ולאשר בפניו כי אם הערבים חוששים מפני התקפה ישראלית, הממשלת ובה, הרי ישראל אינה מתכוונת לתקוף.

★ בצוהרי שישה באוקטובר אירע מקרה חמור ביותר, שכמעט חשף את כוונת התקיפה: שלא כרגיל, התרוקנו שמי מצרים כולה ממטוסים אזרחיים וצבאיים. בישראל התעוררו חשדות וספקות. היא שיגרה מטוס

באוקטובר 1973 סיים ד"ר מצטפא ח'ליל לכתוב את ספרו, **משבר האנרגיה בארצות הברית**, שדן בהשפעת הפסקת הספקת הנפט הערבי למערב, ומדיניות המערב להתמודדות עם אפשרות כזו. המנהיג המנוח סאדאת קרא את הספר, ושלחו למהנדס סיד מרעי, שהתקשר ביום הצליחה, שישה באוקטובר, עם ד"ר ח'ליל, והודיעו, כי סאדאת מבקש ממנו תזכיר על מדיניות הנפט הערבית. למחרת נפגש ד"ר ח'ליל עם מרעי ועם ד"ר מחמוד פאוזי, כדי למסור את תזכירו בן שישה עשר העמודים. התזכיר נשלח לסאדאת, ולאורו הוחלט לשגר את ד"ר ח'ליל בתשעה באוקטובר למדינות המפרץ, כדי לפרט בפני ראשיהן את הצעת מצרים להשתמש בנשק הנפט במלחמה. המשימה הצליחה, וכמוה גם מלחמת אוקטובר 1973. ד"ר ח'ליל, סגן יו"ר המפלגה הלאומית לענייני חוץ, סיפר על מלחמת אוקטובר, על ההחלטה, על היבטיה, על תוצאותיה ועל רקעה.

סיד, שטס מעל לים התיכון, צפונית לדלתה, כדי לברר מה הסיבות לדממה חשודה זו. פריק מחמד חוסני מבארק, מפקד כוחות האוויר, הבין את משמעות הדבר, ופירסם הנחיות שהורו על המראת מרב מטוסי האימון, כדי שייראו בשמי מצרים. אך בוצעו ההמראות, וישראל נרגעה.

האם נהיה אובייקטיוויים כאשר נתמה מה היו השיקולים, שהביאו לקבלת ההחלטה המדינית באותו שלב, ובייחוד כשמלחמת אוקטובר שואבת את כוחה מקבלת ההחלטה על תחילתה, למרות הנסיבות הקשות, שבהן היתה נתונה בעיית המזרח התיכון?

מלחמת אוקטובר, לפי כל הקריטריונים, היתה ניצחון צבאי עצום. אף מצרי לאומי ושום ערבי, הדואג לאינטרסים של האומה הערבית, אינו יכול להפחית מערך הניצחון הזה. המלחמה היתה נקודת מפנה – בניגוד לכל המלחמות הקודמות, מבחינת התפקוד הצבאי

הממסד הצבאי, על מרכיביו, על נשקו ועל שיטות אימונו, והוא מקור גאוותנו לאור תפקודו במלחמת אוקטובר 1973, הצליח לפתוח במלחמת אוקטובר, ולהשיג את הניצחון הזה. מלבד זאת, אין ענייננו לחלוטין לברר האם ההכנות החלו לפני עליית סאדאת לשלטון, או אחריה. טבעי, שכל נשיא, הסובל מכיבוש אדמתו, חייב לארגן מחדש את צבאו, ולחמשו לשחרור ארצו.

אם המלחמה לא פרצה לפני עליית סאדאת לשלטון, כנראה, היו למפקדים הצבאיים סיבות טובות, שמנעו זאת. יש לזקוף לזכות סאדאת את העובדה, כי מיהר להכין את הכוחות המזוינים, ולהחליט להוציא את המומחים הסובייטיים ממצרים.

* ח'באר אליום, שמונה באוקטובר 1993.

